

CIEPO (OSMANLI ARAŞTIRMALARI ULUSLARARASI KOMİTESİ) NİN CAMBRIDGE SEMPOZYUMU

3-7 Temmuz 1984 tarihleri arasında yapıldı. Sempozyumun düzenleyicisi Cambridge Üniversitesi öğretim üyelerinden ve tanınmış Osmanistlerden Susan Skilliter'di. Britanya Akademisi, British Council, Royal Asiatic Society gibi kuruluşlar sempozyumun giderlerini yükümlenmişlerdi. Toplam 120 civarında tarihçinin katıldığı sempozyuma, Türkiyeden de 20 kadar meslektaş geldi. Sempozyumun dillerinden biri de Türkçeydi. Gerçi CIEPO teorik olarak İngilizce ve Fransızcanın yanında Türkçeyi de kongre dili olarak kabul etmişti ama, Türkçe ilk defa Cambridge sempozyumunda bu kadar yaygın kullanıldı ve hatta *Geza Feher* (Macaristan), *Jordan Jordanov* (Bulgaristan) gibi tarihçiler de tebliğlerini Türkçe olarak okudular.

Sempozyumun ikikonu üzerinde yoğunlaşması öngörülmüştü: a) Osmanlı arşiv kaynakları b) Osmanlı İmparatorluğunun ve dış dünyada ve içde nasıl değerlendirildiği. Bu sonuncu konu birtakim diplomatik raporlar, seyahatname ve anılar ve kültür tarihi kaynaklarının işlenmesini gerektirmektedir. Kuşkusuz bütün sempozyum boyu her iki konuya uyulduğu söylenemez, konunun dışına taşan tebliğler her zaman ki gibi çoğunlukta idi.

İlk gün arşiv kaynakları üzerindeki oturumda şu tebliğler göze çarpıyordu. Bamberg'den *K. Kreiser*, "A private account defter"; *Caroline Finkel*, "Sefer Ruznamçesi"; *Laquer*, ki kendisi İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsündedir, "Osmanlı Mezar taşları ve demografik tetkikler" üzerinde tebliğler sundular. Aynı gün bir başka seksiyonda *Şükrü Hanioglu*, "İttihad Terakki'ye göre Osmanlı İmparatorluğu"; *Jacob Landau*, "St. Priest'in anılarında Osmanlı İmp."; *Paul Dumont* "Fransız askeri ataşelerinin raporlarında II. Abdülhamit devri" gibi tebliğler sundular.

Aynı gün öğleden sonra bir seksiyon gene arşiv kaynaklarının değerlendirilmesine ayrıldı. *J. Mc Carthy*, Osmanlı sosyal tarihi için 19. yüzyıl kaynaklarının önemi üzerinde durdu. *Salih Özbaran*, Arap vilayetlerinin Osmanlı dönemi için salyane sistemiyle ilgili arşiv kaynaklarının sonuçlarıyla ilgili bir tebliğ sundu. Gene *Elöd Vass*, Macar arşivlerindeki Osmanlı dönemi koleksiyonlarının bir dökümünü yaptı.

Diğer bir seksiyonda sempozyumun ikinci ana teması işleniyordu. *J.L. Bacque-Grammont*, 1517 tarihli, Kasım Şirvani'nin yanı Hicazdaki ilk Osmanlı memurunun bir raporunu tercüme etti ve tartıştı. *Gustav Bayerle*, İstanbuldaki Erdel elçilerinin raporları üzerinde geniş bir bibliyografya sundu ve ana hatları belirledi. *İlber Ortaylı*, Büyük Petro Rusyası reformlarının Osmanlı İmparatorluğundaki fikri etkileri ve Rusyada Osmanlı modernleşmesine nasıl bakıldığı konusunda bir tebliğ sundu. Üçüncü bir seksiyonda *Jordan Jordanov*, Osmanlı vesikalarına göre Bulgaristan eksarhlığının kuruluşu sorununu ele aldı. Aynı gün *M. Aleksandrescu-Darsca*, Kanuni devrine ilişkin bir Venedik elçi raporunu (relazione) yorumladı. *Mübahat Kütükoğlu*, Osmanlı şehirlerinin beslenme kaynakları ile ilgili arşiv malzemesini betimleyip yorumladı.

Bir başka seksiyonda *Ekmeleddin İhsanoğlu*, 18. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlılarda modern bilim kavramı üzerinde bir tebliğ sundu. *Geza Feher*, Osmanlı tuğları, *Zeynep Korkmaz*, Osmanlı metiri ve devlet kavramı ile ilgili deyimler üzerine tebliğler okudular.

Kuzey Afrikalı (Mağrib) tarihçilerin bulunduğu seksiyonda konferansın ilginç oturumlarından biri cereyan etti. *Muhammed al Manani*, "Fas kaynaklarına göre Osmanlı İmparatorluğu"; *Tevfik Bakrough*, "Tunus Devleti ve Osmanlılar"; *Muhammed Benabud*, "Fas kaynaklarına göre Osmanlılar"; *Halif Şater*, "Tunus ve Osmanlılar" gibi çalışmalarını sundular. Son yıllarda Arap tarihçilerin Osmanlı araştırmalarında bir gelişme gösterdiği görülüyor. Nitekim 1982'de CIEPO da bir alt grup kurdular ve Tunuslu *Prof. Abdelcelil Temimi* başkanlığında bir Osmanlı-Arap araştırmaları alt komitesi teşkil ettiler. Kısa adı ACOS olan kuruluşun ilk sempozyumu bu yılın Ocak ayında Tunusda yapıldı, ikincisi de orada yapılacak.

Prof. Bekir Kütükoğlu, Ahmet Resmî Efendi üzerinde bazı biyografik yeni bilgiler, *B. Kodaman*, Tanzimat Devrinde Doğu Anadolu'da aşiretler"; *S. Deringil*, "II. Abdülhamit ve Mısır sorunu"; *Prof. O. Okyar*, "İttihat Terakki ve Cumhuriyet" konulu tebliğlerini cuma günü öğleden evvel sundular.

Aynı gün öğleden sonra göze çarpan tebliğler arasında şunlar vardı; *Prof. Irene Melikoff*, Şeyhülislam Feyzullah Efendinin kızılbaş olduğu üzerinde Edirne vakası sırasında çıkan rivayetleri tartıştı. Bu rivayetlerin o çağın Anadoluşunda folk İslama giren gruplar üzerinde ne gibi etkileri olduğunu belirtti. *Rıfat Abu'l Haj*, nasihatname literatürünün 17. yüzyıl Osmanlı toplumunda ne gibi işlevleri olduğunu ve toplumsal, yapısal bağları üzerinde durdu. Gene *Josef Matuz*, "El mahrusch und Verwandtes" başlıklı Osmanlı diplomatığı açısından önemli bir tebliğ sundu.

7 Temmuz cumartesi sabahı sempozyumun kapanış oturumu vardı. *C.J. Heywood*, Paul Wittek'in teorileri ve kişiliği üzerinde durdu ve ilginç tartışma yaratan bir tebliğ sundu. CIEPO'nun 7. sempozyumu, *Prof. G. Hazai*'nin başkanlığında Macaristan'ın Pecs şehrinde 1986'da yapılacaktır. Tarihçi Peçevi İbrahim Efendinin memleketinde yapılacak bu kongre bizim açımızdan mesut bir tesadüftür. Herhalde uzman tarihçilerimizin Peçevi İbrahim üzerinde yeni araştırmalar ve bilgiler sunmak üzere bu sempozyuma katılacaklarını umarız.

İ. O.

